

A Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Találkozóak hosszú sorában a tizennyolcadikon egy öt főből álló grémium feladata volt az, hogy a megyei és a regionális bemutatókat végignézve javaslatot tegyen az országos gálaműsorra történő meghívásra. Igen: a fentiek szerint akár a megyei bemutatóról is javasolhattak csoportot és előadást, azzal a kitételrel, hogy a meghívottak listáját nem teszik közzé a regionális bemutatók lezárultáig – ezzel is megadva a felmenő rendszerű találkozó második lépcsőjének a tétjét. Sok esetben szükség is volt arra, hogy másodszor is, illetve az időszaki szakmai testületből mások is, többen is lássák az előadásokat. Szembetűnő jelenség a gyermekszínházi produkciók instabil volta: egyrészt az előadások pár hét alatt is nagy változásokon mennek át, másrészt erősen függenek a csoportok napi formájától, annak ingadozásától. (A megyeik még kiválóan szereplő, az akkori és ottani zsűri számára emlékezetes előadás eltűnik a regionális mezőnyében. És fordítva, a regionálison tűnik fel, akkor és addigra futja ki magát...)

A szerkesztő – az országos rendezvénysorozat kezdete előtt – műfajilag „zsűrinaplót” kért az előzsűri tagjaitól, vagyis szubjektív élménybeszámolót: mégpedig a megyei gyermekszínházi bemutatókról. Ezek elhanyagoltsága a hazai szakirodalom zömét jelentő Drámapedagógiai Magazinban egyértelműnek mondható: az utóbbi években jelent kritikák, ismertető a regionális bemutatókat és az országos gálaműsört részletezték.

Döntés hoztunk, nem is volt könnyű. Lemondtunk a regionális bemutatók méltatásáról, itt és most nem foglalkozunk az országos gálaműsorról sem. Mindenképpen veszítünk a fentiekkel, sokat is, de ezzel talán teret kaphatnak olyan csoportok, amelyekről az utóbbi években nem esett szó folyóiratunk oldalain. Pedig ezek a csoportok jelentik a derekhatat, már csak létszámuk miatt is. (Létük, tevékenységük a szakmai visszajelzések esetében is legalább annyira fontos kell legyen, mint a mindenkori élgárdáé...) Azokról a jelenségekről vagy éppen tendenciákról sem volt szó, amelyek a munkájukkal kapcsolatosak, a darabválasztástól a színházi nyelven át a megjelenítés minőségéig, vagy más megközelítésben a helyi fesztiválok szervezéséig, lebonyolításáig. Igen, a megyei bemutatók szervezéséről is legfeljebb elvétve esett szó: most megnézzük azt is, hogy hol és hogyan működik, milyen örömmel és gondokkal jár az, ami fesztiválrendszerünk alapja, vagyis a megyei bemutatók sora. Ha nem is rendszeres/módszeres visszajelzés az, ami a továbbiakban olvasható, de híradás lesz a gyermekszínházi ezen fórumairól, szubjektív körkép az ideai találkozó előzsűrijétől.

A részből persze most sem lesz egész: az olvasó joggal hiányolhatja, hogy nem kap alaposan megrajzolt képet az országos gálaműsorról, miközben a rutinos szervezőcsapat és a rendezvénybe szívüket-lelküket adó debreceni házigazdák munkájának köszönhetően az utóbbi évek egyik legjobban szervezett fesztiválját zárhattuk, ahol magas volt az átlagszínvonal, és volt néhány kiemelkedő előadás is.

Ezekről – ígérjük – szó lesz majd a későbbiekben. Következő „rendes számunkban” (vagyis nem a különszámok egyikében) visszatérünk a debreceni gálaműsor tapasztalataira.

(A szerkesztő)

Kicsik és nagyok játéka

Nyári Arnold

A szerző jegyzete: igyekeztem nem csak a látott előadások, hanem az egyes megyei fordulók teljes eseménysorának tapasztalatait megosztani az olvasókkal.

Pécs, Szivárvány Gyermekház, 2009. március 21.

Szervezők: Óvári Csaba, Bagossy László

Zsűri: Sramó Gábor (Bóbita Bábszínház igazgatója, Pécs), Nyári Arnold

Többször zsűriztem már Pécsett, ugyanebben az épületben. Eddig mindig a nagyterem szolgált helyszínként a fesztiválhoz. A korábbi években is kevés csoport jelentkezett, most is csak hat. Miért?... Válasz nincs... Irány a színházterem.

Oroszlánkirály – Budai-Városcsúcs Moderntánc Csoport, Pécs (rendező: Fontányi Gréta). Ez a tér használhatatlan. Minden játszónak csak hátrányt jelent. Túlságosan széles, rossz az akusztika, szocreál hangulat. Nyomasztó. Széles, magas paraván a díszlet. Ráfestve kép a szavannáról. Előtte talán kartonból sziklaszerű díszletem. Van benne munka bőven. Hangszóróból indul a zene, az *Oroszlánkirály* eredetije. A gyerekek fegyelmezetten bevonulnak. Jelmezük szintén sok munkával készülhetett, de legalábbis elég drága a zsiráf-, zebra-, oroszlánruha. Nehéz lesz összevetni a többi előadással, inkább dzsesszbalett produkciónak tűnik. Nem is lenne baj, de a gyerekek arcán leginkább az látszik, hogy szeretnék pontosan előadni a betanultakat, ezért figyelik is nagyon koreográfusukat. Jobb lenne, ha élvezettel, felszabadultan mozognának, és tudnák, hogy nekik mi a jó az *Oroszlánkirályban*. A szülők itt vannak, drukkolnak, és a későbbi sorra kerülő csoportok tagjai is a nézőtérrel ülnek.

(A továbbiakban változik a helyszín, átvonulunk a Bécsy Tamásról elnevezett kamaraterembe. Ez már fél siker a színre lépő csoportoknak.)

Tündérszép Ilona és Árgyélus – Eck Imre AMI¹, Pécs. Nem csak a helyszín változott, de az első és a második csoport játéka között is nagy a különbség. A játékosok népdalokkal, népi játékokkal bevezetett Árgyélus története még akkor is megnyugtató (rendező: Nyeső Ildikó), ha nem a legtisztább hangú kórust halljuk. Hamiskás hangok, beszédhiba, bizonytalan mozdulatok mind részei a játéknak, de ez egyáltalán nem zavaró, mert a fiatalok lazán, jókedvvel adják elő történetüket. Igazán jó nézni az előadást. Néhány találó elem, így a Tündérszép Ilona vezette madarak emberré változása csak egy apró mozdulat a vállra vetett kendőkkel, vagy az egy nap múlását jelző földműves mozdulatok sűrítése. Ugyanakkor egyes megoldások nem ebbe a játékba valók. A műsajtból való műfalatozás elbizonytalanítja a nézőt. Sokszor láthatók csinalt mozdulatok gyerekszínháznál, itt még jobban kilóg a lóláb.

A Rém – Istenkúti Közösségért Egyesület, Pécs (rendező: Gál Éva). Zavarba ejtő produkciót látunk. Tökéletes ellentéte az Oroszlánkirálynak. Nehéz színházi produkcióként értékelni, mert ritmusában, dramaturgiájában és a színészi játékban rengeteg a hiányosság. Mintha ezt a történetet most találnák ki a fiatalok, mintha néhány perccel ezelőtt döntötték volna el, hogy másoknak is megmutatják. Beülnek a nézők közé, majd nagy küzdelem árán visszamennek a színpadra. Suta történetet játszanak el, melyben egy rém ijeszti meg falu közösségét, majd később kiderül, hogy csak árnyékra vetődtek. Záporozhatnak a kérdések, de nincs értelme, hiszen ennek a produkciónak más a célja. Inkább egy drámaórához hasonlít, amelyben a résztvevők pontosan tudják, mi miért történik, ki mit tud hozzáadni a történethez, miért fontos ez egyáltalán. Nagyon különböző képességű gyerekeket láthatunk, akik itt most közösségként működnek, egymást tolerálva. Később a szakmai beszélgetés alkalmával, ezek a gondolatok megerősítettek a csoportvezető részéről.

Koldus és királyfi (részlet) – Általános Iskola, Vokány (rendező: Druskócziné Vas Rita). Az előadás a klasszikus mű klasszikus feldolgozása. Bár ez nem teljesen igaz, mert érdekesebb ötletek is megjelennek az előadás vége felé. Azonban komoly akadályt jelent a színpad megosztása. Bal oldalt a szegény fiú ott-hona, jobbra a királyi lakosztály. Aztán úgy marad – ettől nehézkessé válik a játék. Az a tény, hogy a koldus és a királyfi megtévesztésig hasonlítanak egymásra nincs kellőképpen kiemelve, sőt egyáltalán nem hangzik el. Kár, mert a végén a vetítés nem rossz megoldás, csak addigra már elfárad a néző.

Mi a szabadság? – Berze Nagy János AMI, Pécs (rendező: Óvári Csaba). Egy csapat kamaszlány egy nehéz fogalmat próbál saját magán átszűrni, majd megformálni. Kevés, stilizált díszlet. Szimpatikus, fegyelmezett játék. Mintha a lányok kedvükre ötletelnének, mi jut eszükbe a szabadságról. És komolyan el is játszzák. Drukkolok, hogy valami jó süljön ki belőle, de sajnos egy idő után nem épül tovább a játék, igazi mélységekbe nem hatol.

(A fesztivál jól pörög, a csoportok megnézik egymás előadását, ez jó. Ilyen kevés csoportnál nincs igazán fesztiválhangulat, inkább családias a légkör. A következő előadás előtt kicsit hosszabb a szünet.)

Birsalma János bátorsága – Városközponti Iskola, Pécs (rendező: Bagosy László). Az előadásnak különleges hangulata van. Nagyon hamar magával ragadja a nézőt, pedig olyan, mintha a fiatalok nem is nekünk játszanának. Hagymanyelő Laska János Birsalma Jánossá válásához még az ördögöt is meg kell környékezni, és a harsány humorú darab jókor van jó helyen. Kicsik és nagyok játéka jól kiegészíti egymást, még akkor is, ha éppen a játékosok nem a legjobb adottságokkal bírnak. De a beszédhibát ezen a napon valami teljesen elfedi. A szakmai beszélgetés alkalmával választ kapunk arra, miért sikerült ma ilyen határfokkal az előadás. Egy a közelmúltban történt tragédia teljesen felborította a közösség életét. Szinte megbénította a csoportot, és néhány hét elteltével, talán a szemünk láttára eresztette le a szelep a felgyülemlett feszültséget. Éppen a komédia segített ebben, de még mindig kérdés, hogyan tovább? Már most izgulhat a zsűri, vajon meg lehet-e ezt az előadást ilyen intenzitással ismételni?

Újabb bizonyosság arra, hogy ezeket az előadásokat nem lehet *csak* színházként nézni. Tudva azt, hogy egy-egy csoport hogyan működik, mást és mást gondolhat az ember az elvégzett munkáról, annak eredményéről és a minőségről.

Orosháza, Petőfi Művelődési Központ, 2009. április 4.

Szervezők: Pillár Andrea, Savolt Zoltán. Műsorvezető, játékmester: Fábíán Tamás

Zsűri: Kovács Edit (a Békés Megyei Jókai Színház színésznője), Achs Károly (matematika, magyar és dráma szakos tanár), Nyári Arnold

Az előzőekhez hasonlóan minden előadáshoz szerettem volna néhány gondolatot leírni, azonban vissza-idézve a nap eseményeit kissé elbizonytalanodtam. Olyan fordulón vagyunk túl, amely igazán nehéz

¹ AMI: alapfokú művészetoktatási intézmény; alapfokú művészeti iskola. (A szerk.)

helyzetbe hozza azokat, akik különbséget akarnak tenni, meg akarnak ítélni, minősítést kívánnak osztani...

Belépve a művelődési központba, már érezhető a nyüzsgés, a készülődés izgalma – a fesztiválhangulat csak később jön meg. Az épületet nem rég építhették át, rengeteg pénzt költöttek a beruházásra. A színházterem megtelt gyerekekkel, ennek oka lehet, hogy a Weöres fesztivállal párhuzamosan a bábosok is bemutatkoznak. Kettő az egyben – nem rossz ötlet. Még izgalmasabb lenne, ha annyi idő állna rendelkezésre, hogy meg is nézzük egymás munkáit. A terem óriási, legalább négyszáz fősre saccolom. Nagy a távolság a nézőtér és a színpad között. Kihaszználva az egyik szünetet bejárom a színpadot: a mélysége is nagy, nehéz gyerekeknek innen játszani. A pácolatlan fenyőborítás és a lakkozás is okozhatja, hogy a világítás nagyon felerősödik, szinte ragyog a színpad.

A hivatalos megnyitó hosszú köszöntő szövege után kezdődhetnek az előadások... Most örömteli lenne, ha 3-4 olyan előadás képe lebegne fel előttem, amelyekről azt mondhatnám, hogy elvarázsooltak, rabul ejtettek, elgondolkodtattak, de sajnos nem ez történik. Mint ahogy olyan előadások sem jelennek meg emlékeimben, amelyeket rendkívül elhibázottnak vagy gyengének tartanék. Éppen ezért a minősítések megítélésénél nehéz helyzetbe került a zsűri: csak árnyalatnyi eltéréseket találtunk, és nem igazán elégedetten hoztuk meg döntéseinket.

A műsorterv nem tűnik rossznak. *Százlábú, A didergő király, Lagzi, Idővarázs, A Jóka ördöge, Kacor király, Csúfolódó, A császár új ruhája, A király új ruhája, Haragszik-e gazduram, Véka búza, véka rozs, Szülői értekezlet, Piroska és a farkas, Okos kos.*

A klasszikus mesék dominálnak. Ezek színpadra állítása gyakran látszik kézenfekvőnek, és igazán szép előadásokat láthattunk már korábban... Ma azonban a külsőségek nagyobb hangsúlyt kaptak, mint kellett volna. *A didergő király* sárga-piros lámpákból álló világító tüzeinek, és a király új ruhája uralkodói jelmezének elkészítéséhez – hasonló elemekből sokat lehetne még sorolni – rengeteg munka kellett, de alig adnak valamit az előadáshoz. Úgy érzem, ezektől a csoportvezetői figyelem is elterelődik a gyerekekről, és maguk a szereplők sem érzik tőlük sokkal jobban magukat.

Két előadás *A császár új ruhájából*, egymás után. Az első kisebbekkel – élvezik a játékot, de bizarr pillanatokhoz hoz a császárt játszó fiú alsónadrágra vetkőztetése. Zavarba jön, beleborzong, nem tudja, miért nevetnek a nézők, rajta, vagy azon, amit a császár csinál. Sajnos az előbbin. A nagyok természetesen nem is próbálkoznak ezzel, de így nincs is igazán súlya az előadásnak, pedig az élő tükör nagyon jó ötlet, ilyenekből kellene még több.

A népi játékok és a csúfolódó nem ad többet, mint amit a műfaj általában kínál –, nincsenek rossz helyen a gyerekek, de színházilag nem is több ennél.

A Szülői értekezlet (a körösladányiak előadása Sas Éva rendezésében) című életjátékból kevés derül ki, mert hiányzik belőle a jó történet, és a tempója is elég lassú. *A Lagzi* (Körösnagyharsány, rendező: Erdei László) érdekes: roma és nem roma gyerekek közössége lép színpadra, és egyszerű, ki is mondott üzenetet próbálnak előadásba ágyazni: „Ismerjük meg egymás értékeit!”. És tánc minden mennyiségben. Roma és magyar. Nagyon élvezik, persze a közönség is, mert a tánc belőlük jön, őszinte, és ilyen pillanatokból kevés van ma a fesztiválon. Ez nem színház, de nem is ez a fontos... Ezek a gyerekek jó csoportban vannak, jó dolgoknak a részesei, csak éppen nem színjátszással foglalkoznak. Nagy élmény nekik, hogy itt lehetnek, sokan először látnak életükben igazi színpadot és nézőteret. Némiképp hasonló helyzetben vannak a vésztői Pitypang csoport tagjai is. Tavaly is láthattam már produkciójukat. Szimpatikus vezetőjük irányításával most az *Idővarázs* című játékot mutatták be (rendező: Csósz Ferenc). Rövid, egyszerű és pontos előadás. Csak annyi történik benne, hogy a csoport tagjai reneszánsz táncot járnak, majd jön egy baseball sapkás fiatal, és valami modern hip-hop zenét tesz be a CD-lejátszóba, aztán kimegy. Majd egy idősebb jön, ő újra a reneszánszot kapcsolja. Az ő küzdelmük az előadás. Nincs ebben több, és lehetne fanyalogni, hogy mi ez, de megint csak azt érdemes látni, ami mögötte van. Ezek a gyerekek legalább annyira hátrányos helyzetűek, mint az előbb említett csapat, talán egyetlen esélyük a színjátszás. Ez önmagában nem érdem, de ők egy fogalmat, az időt akarták megfogni, nekik ez fontossá vált, rengeteget gondolkodtak rajta. Az övék a játék. Persze lehetnének még ennek mélységei, de lehet, hogy csak évek múlva fogjuk látni, egy teljesen más előadásban. Drukkolok nekik.

A szakmai beszélgetés jó hangulatú, bár csak a csoportvezetők nagyjából fele vesz részt rajta. Sokuknak haza kell kíséreniük a gyerekeket, hosszúra nyúlt a nap. Tizennégy előadás, két hosszabb szünet, az átállások között a műsorvezető találós kérdései is nyújtották kicsit a programot, de a szervezők mindent megtettek, hogy ne legyen fennakadás, és minden rendben történjen. Köszönet nekik.

Indulok, még 200 km...

Budapest, Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2009. április 5.

Szervező: Juscák Zsuzsa

Zsúri: Tóth Zsuzsanna (a Magyar Művelődési Intézet munkatársa), Nyári Arnold

Mintha az orosházi forduló véget sem ért volna, máris itt a folytatás – a Marczibányi téren...

Nagyon szeretném, ha az előadások sikeresek lennének, és minden körülmény segítené a játszókat, ezért vált szinte mániámmá a tér, ahol a gyerekek fellépnek. Már ez a szó is kérdéses, fel kell-e lépni valahová, vagy inkább a nézők elé kell lépni? Gyanítom, hogy a legtöbb helyen, ahol a csoportok készülnek a fesztiválra (leginkább az iskolájukban), egyáltalán nincs kiemelt színpad, és ha mégis kialakítottak ilyet egy művészeti iskolában, akkor sem sok száz férőhelyes teremben. Így a gyerekek kisebb teret, intimebb közegre szoktak meg, és óriási váltás egy nagy színházteremben játszani. Persze, ez lehet jó hatással is a játzókra, de a begyakorlott mondatokat egy profi színésznek is adaptálnia kell a nagyobb térre, és ez bizony nem egyszerű feladat.

Dömdödöm Színjátszó Csoport, Budapest (Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola)
Kő, papír, olló, avagy szabadulás a Hókirálynő fogságából; Kaposi László felvétele (Debrecen, 2009. június 6.)

A Marczibányi Téri Művelődési Központ számomra a második otthon jelenti, közel húsz éve járok ide napi rendszerességgel, színjátszani, dolgozni. Minden szegletét ismerem. Egy nagy színházterem, egy kamaraterem, egy nagy udvar, és sok kisebb, tanteremnyi méretű helyiség. Kevés művelődési intézmény van ennyiféle térrel ellátva. Bár Juscák Zsuzsáék, gondolom, inkább a színháztermet és a kamaratermet ajánlják. Ebben a kettőben játszott mindenki – és már ez is többet jelent az országos átlaghoz képest: választási lehetőséget. A budapesti bemutató a sok jelentkező miatt több hétvégén át tart. Mi a második napot kísérhettük figyelemmel: tíz előadás jutott erre az alkalomra. Változatosak a játékok, mintha itt Budapesten egy kicsit nagyobb lenne a kilengés, gyakoribb a kísérletezés. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy sokkal jobbak a produkciók, de a napból főleg ez az összkép maradt meg. No meg a szakmai beszélgetés. Mindig nagyon várom az alkalmat, hogy a csoportvezetőkkel beszélgethessünk az előadásokról, megtudhassuk, mi okoz nehézséget, mi okoz örömet a munkájukban, mi a hátterük a csoportoknak. Sajnos ők nem mindig várják ezt a találkozást. Vagy a gyerekek gardírozása, a logisztikai feladatok, vagy a sértő-

döttség a minősítések miatt, vagy egyszerűen a kíváncsiság hiánya foszt meg minket a társaságuktól. Pedig a szervezők igyekeznek a gyerekeknek programot biztosítani erre az időre. Így most sem volt alkalom beszélgetni azzal az újpesti tanárnővel (pedig nem ez az első alkalom, hogy fesztiválon találkozhatunk volna), aki általános iskolában engem is tanított még orosz nyelvre. Minden évben nevez a fesztiválra, és nem feltétlenül a továbbjutás lelkesíti. Rengeteg tapasztalatot tudna megosztani velünk. Nagy veszteség ő is, és a többi távol maradt csoportvezető is.

Beszélgethettünk volna arról, hogy milyen izgalmas képpel indult *A szultán és az iszákos* című előadás (Nagykovácsi, rendező: Bakonyvári L. Ágnes) és milyen jó és hiteles dialógusok alakultak ki benne. Egyes gyerekek, lendületes játékkal. Élvezetes volt nézni, még akkor is, ha a történet elcsúszott kicsit: lehet-e izgulni azért a szultánért, aki bölcsnek mutatkozik, átlát a talpnyalók seregén, de igazságtalanul ítélkezik azon az emberen, aki kimondja az igazat, hogy a szultán iszákos. Ugyanakkor az igazmondó sem veti meg az italt. Hol az igazság? Meghallgathattuk volna együtt a „szakmain”, hogy a csoport is ezt kereste.

Vagy beszélgethettünk volna arról, miért dönt úgy egy nagykamazokból álló csoport, hogy *A kék madár* című mesét mutatják be (Kós Károly Színjátszó Szakkör, rendező: Bodzsár Zsuzsa)? Néhány középiskolás is keveredett a csoportba, ezért még inkább kérdés, hogy miért? Ők akarták, és némi Shakespeare szonettel megspékelve nagyon ígéretes előadást hoztak össze. Persze maradtak még megválaszolatlan kérdések, de megtudhattuk, hogy még sokat dolgoznak majd az előadáson. Mindenesetre azt a képet, ahol a főhős egy ágyban fekszik és 90 fokkal elfordítva, mintha a plafonról néznénk be a szobába, így láthatjuk az eseményeket, mélyen bevágtam, ötletes volt.

Megvitathattuk volna azt is, mennyit tesz hozzá a technika egy gyerekszínjátszó előadáshoz, hiszen a *Ha én lennék a szerelmed* című előadásban (Almaszörp csoport, rendező: Póka Zsófia) volt kivetítő, vászon, CD-lejátszó, fények, stáblista. Mai újsághírből készült az előadás, miszerint három óvodáskorú kisgyerek Afrikába akart utazni, szülők nélkül, hogy ott összeházasodjanak. Jó kis téma, ehhez a gyerekeknek biztos van közülük, a drámatanár már dörzsöli a kezét az ilyen hír hallatán. Időutazásban lehetett részünk, ami megmutatja, mi lesz a szerelem sorsa, ha beteljesül, és a szerelmesek leélhetik hétköznapi életüket. Mint Rómeó és Júlia, ha nem hálnak meg. Érdekes ezt végigjátszani, de ebben az előadásban a technikai eszközök felülkerekedtek a játzókon, és a történet felnőtt történet lett azzal a tapasztalattal, hogy milyen nehéz egy házasságot jól működtetni. Keserű történet. A gyerekek a végére kimaradtak belőle, még akkor is, ha ők játszották el nekünk. Feloldást talán csak az jelenthetett a nézőknek, hogy meghallgathattunk egy rádióriportot, egy óvodás lánnyal, aki a szerelméről, Pocakról beszélt. Igazán bájos volt.

Kérdezhattuk volna együtt a Dömdödöm Színjátszó csoport vezetőit (Szabó Csilla és Némethné Szelle Krisztina), hogy miként készült a *Kő, papír, olló – avagy szabadulás a Hókirálynő fogságából* című előadás, amely számomra lenyűgöző volt. Az egész Weöres Sándor Gyermekszínjátszó Találkozó egyik gyöngyszeme. És ezt nem azért gondolom, mert a gyerekek nagyothallók. Ezt a mesét (ami nem tartozik a kedvenceim közé) így megcsinálni igazán bravúros. Mese nekünk, mese a játzóknak, mese a játzókért. Finoman előhozva azokat a problémákat, amelyek a csoportban is előfordulnak, úgy, hogy a gyerekek észre sem veszik, hogy róluk szól a játék! Őszinte, hiteles, megható. A Kay-t játzó fiú szabadulása a Hókirálynőtől tökéletes, csak a tekintete változik, de abban minden benne van. Még az sem ront a hitelességen, hogy a játzó kicsit belenevetnek az előadásba.

Töprenghettünk volna együtt azon, hogy a *Szeretek zsongani* című 33 perces előadásból (KIMI-VMG 8. a csoport) mit lenne érdemes megtartani, és mit lenne érdemes kihúzni. Fontos ez az életjáték, amely néhány húzós témát is feldob, mint például a pedofília, ugyanakkor a sok elkészült improvizációban még nem sikerült a hangsúlyokat megtalálni. A tökéletes stílusparódiák mellett még ott voltak a kissé nehezebben artikulált önvallomások is. Én úgy éreztem, hogy a csoportvezető, Mészáros Zsolt szinte együtt él a gyerekekkel, és még meg kell tennie azt az egy lépést hátra, ahonnan ránézve az előadásra elfogulatlanul tudná szétszedni és újra összerakni jeleneteket. És persze jó lenne nem csak feldobni, hanem le is ütni a nehéz problémákat jelképező labdát.

Vitakozhattunk volna együtt a GNM Tinitanoda *A rátóti csikótojasán* (rendező: Csomor Ágnes), amiben kis színésznövendékeket láttunk. Nem játszottak rosszul, megformált karaktereket nézhettünk, inkább statikus, mint mozgalmas játékban. Érdekes pillanat volt az, amikor a gyerekek a paraván mögül bebehajolva jelentek meg. Aztán a beszélgetésen kiderült, hogy ezt a gyerekek improvizálták, és egyébként a tanodában fontos elv, hogy akkor menj fel a színpadra, ha már tudod, hogy mit akarsz csinálni. Nem osztom ezt a véleményt, és nehéz is elfogadni. Én a színpadot, vagy inkább a játékeret a lehetőségek és a próbálkozások helyszínének gondolom, és gyerekszínjátszásban még inkább annak a térnek, ahol akkor is ott lehetek, ha egyáltalán nem tudom, mit akarok csinálni, ha nem tudom, hogy mi van körülöttem, ha nem látok jól a világban, de kíváncsi vagyok, mi fog következni, és meg akarom érteni, hogy mi miért

történik. Próbáltunk erről párbeszédet folytatni, de ezt nem éreztem túl sikeresnek. Talán azért nem jött össze, mert egy tanodának még mindig az a legfontosabb, hogy színészeket, sztárokat neveljen. Ezek a célok nem a Magyar Drámapedagógiai Társaság céljai, ebben biztos vagyok – és mégis jó, hogy elhozták, megmutatták ezt az előadást, várjuk őket a következő évben is!

Beszélhettünk volna mindezekről együtt. Akik ott voltak, a csoportvezetők fele és a zsűri ezt meg is tették, reménykedve abban, hogy a következő alkalommal többen leszünk.

Zalalövő, Salla Művelődési Központ, 2009. április 24-25.

Szervező: Török Károlyné

Zsűri: Regős János (a Székéné Színház igazgatója, író, rendező), Nyári Arnold

A 9 órai kezdés Zalalövön azt jelenti, hogy 4 óraker kelünk fel, és indulunk Regős Jánossal Budapestről. A fesztivál két napos: 23 csoport nevezett be a megyéből, illetve 22 a megyéből és egy a Muravidékről, Lendváról. Gyerekkoromban a fesztiválok nem csak azért voltak fontosak, mert bemutathattuk az előadásunkat, hanem azért, mert a hangulat magával ragadott, és hasonló érdeklődésű fiatalokkal lehettem együtt. Minden a feje tetejére állt, legalábbis én úgy éreztem, teljesen más volt, mint az iskolában, avagy otthon. Különleges alkalomnak tűnt, ha „ott alvós” fesztiválra jutottunk el. Zalalövő sajnos csak a zsűrinek „ott alvós”, nincs mód arra, hogy a csoportok is ott maradjanak, pedig sok lehetőséget rejtene magában a fiatalok és a felnőttek találkozási is. Ez majd Debrecenre marad, de a zalalövői rendezvény másban is különbözik. Török Károlyné Mariann, a szervező mindent megtett, hogy jól működjön. A Salla Művelődési Központban mindenki készséges, a felmerülő problémákat megpróbálják gyorsan megoldani. És még frappáns műsorfüzetet is készítettek! Hét csoportot terveztek délelőttre, és pontosan jönnek is egymás után, az sem jelent problémát, ha az egyik nem érkezik meg időben, pörög a műsor, annyira, hogy az ebédszünet a tervezettnél hosszabb is lett. Még az sem lenne baj, ha ilyen gyorsan váltanák a csoportok egymást a színpadon, bár ha igényelnék, biztos lehetne lassítani is, de a nap végére, vagy a fennmaradó időkből szükség lenne valamire, amitől az a fesztiválhangulat kialakulhatna. A szervezők jóakarata megvan, szükség lenne még némi pénzre, és a csoportokra, hogy próbálják úgy tervezni a részvételt, hogy ne kelljen előadás után elrohanniuk. Persze ez nem ilyen egyszerű. A szakmai beszélgetésen kiderül, hogy elég nagy a szórás csoportok életkörülményeikről. Kis települések még kisebb iskolái (ebből van több) ugyanúgy jelen vannak, mint a művészeti iskolák jobban támogatott csoportjai. A kis iskolák kifejezés jelen esetben azt jelenti, hogy 30-40 fős teljes alsó- vagy felső tagozat van az intézményben, és zalalövői kirándulásuk kapcsán a falunak gyűlést kellett összehívni, hogy kigazdálkodható-e a benzinköltség a csoportoknak. Nagyfokú elszigeteltség – amit inkább az ország keleti feléhez szoktak társítani – jellemzi ezeket a közösségeket. Ha a csoportvezetők egyéb más feladataik mellett nem vállalják, hogy szabadidejüket rááldozva színjátszózzanak, akkor ezeken a településeken semmi nincs. A regionálisan való részvétel otthon úgy is felmerülhet kérdésként, hogy „már megkaptátok a minősítést, miért kell újra mennetek”. De ami még fontosabb, hogy több csoportvezető jelezte, szívesen képeznék magukat, de az anyagiak és a Budapesttől való távolság már nem vállalható számukra.

A fellépő csoportok közül csak néhányat szeretnék kiemelni, amelyek munkájukkal, működésükkel, céljaikkal nem csak a megyére érvényes kérdéseket vetnek fel.

A Fokla Gyermektánc Csoporttal harmadszor találkoztam. Idén *A rátóti csikótojást* mutatták be (rendező: Takács Mária). Ez a csoport kilóg a Zala megyei mezőnyből. Előadásaikban, mint például a tavalyi *Hét krajcárban* vagy most, a „Rátótiban” teljes díszletet, kellékeket, komplett jelmezeket használnak. Ezek mind a csoport rendelkezésére állnak. Legalább 20 perc kell a színpadra állásukhoz. Alapvetően néptáncos csoportról van szó, rengeteg fellépésük van, növendékeik közül néhányan a *Zegasztárban*² is fellépnek. Táncnyelvet használnak, beszéd nincs az előadásokban. Csoportvezetőjük meglehetősen kemény kézzel irányíthatja őket, de hozzák is az eredményeket. A Foklának vannak idősebb csoportjai is, így a fiatalokból minden évben újra csoportot kell faragni, és ez nem lehet könnyű feladat. A fellépéseiknél igény lehet, hogy a tánchoz nem igazán értők is élvezzék az előadást, így egyre erősebb a történetiség is a produkciókban. Ezért gondolható, hogy a „Weöres” mezőnyébe is beleférnek, ugyanakkor népszerűségük és néptáncos profizmusuk ellenére inkább a feszített próbák hangulata, és nem a csoporttagok személyiségfejlődésére építő, empátikus munka, nem a közös gondolkodás, színpadi próbálkozások lehetősége érződik előadásaikból. Találkozhatunk ilyen (táncos, táncjátékos) csoporttal máshol is – kérdés, hogyan lehet ezt a műfajt értékelni...

² A 10-18 éves korosztály Zala megyei összművészeti fesztiválja. (A szerk.)

A Mímelők (Marcali, Murakeresztúr) egy rövid, hét perces előadást mutattak be *Képben kép* címmel (rendező: Horváthné Zubor Andrea). Egyszerű előadás: két gyerek játékából, játékos mondókáikból áll össze, nincs is igazi történet. Viszont a háttérben varázslat történik. Egy paravánra kifeszített lapon a hét perc alatt lassan egy gyerekrajz jelenik meg. Mindez tényleg lassan, ahogy az álom takar be minket, és minden egyes újabb részlet felismerésével gondolkozhatunk, mi minden kapcsolható még a gyerekek előadásához és a mondókákhoz. A varázslat titka a speciális festési technika. Lenyűgöző.

A lendvai Carpe diem csoport a *Carpe diem* címet adta előadásának, és ez a névduplázás nem tűnik véletlennek. Tulajdonképpen már tavaly is ezt a címet lehetett volna használni, és nem azért, mert ez az előadás azonos lenne a tavalyival. A stílus rendkívül harsány, a játék dinamikus, mindez meglehetősen hatásvadász elemekkel, kusza dramaturgiával, gecsorozatokkal megtűzdelve. Összességében minden sok az előadásban. Ízlés dolga, hogy kinek mi fér még bele, és teljesen jogos lehet, ha valaki azt mondja, hogy számára ez nem élvezetes. És az ellentéte is. Az biztos, hogy nem a tanodák sablonossága vehető észre ezekben a produkciókban, hanem az a felszabadult játék, amit a csoportvezető, Mess Attila generál (ő maga is színész), figyelmét nem magára, hanem a gyerekekre összpontosítva. Így a játszó, bármennyire is túloznak, azzal a váddal nem illethetők, hogy nincs közük a történethez. A tavalyi előadás ezzel együtt átgondoltabb volt. A Carpe diem életjátéknak nem nevezhető, mégis a gyerekek életét felölelő, fiktív történet, amelynek központjában a „beilleszkedés az új iskolába” téma áll. A beilleszkedés, ami a Muravidéken a legfontosabb kérdések közé tartozik. Ennél az előadásnál tényleg nem szabad függetleníteni attól, hogy maga a produkció milyen szerepet tölt be egy közösség életében. A szakmai beszélgetésen Attila vázolja a helyzetet: őt azért hívták a Vajdaságból, hogy a párologni látszó magyar identitástudat erősödjön a lendvai magyar iskolában. Szlovéniában viszonylag biztos egzisztenciális körülmények között él a magyar közösség. Célja volt kizökkenteni a gyerekeket a hétköznapi jólétből, és ebben nem volt segítségére a szlovén nyelv, és főként a visszafogott habitus. Az elkészült előadásai tudatos munka részeként értelmezhetők, és kézzelfogható eredményei vannak. A szlovén országos fesztiválon úgy lettek a legjobbak, hogy ők magyarul beszéltek, míg a másik 19 csoport szlovén nyelven játszott. Az iskolájukban szlovén anyanyelvű gyerekek akarnak a Carpe diem tagjai lenni, és ebben biztosan szerepe van az erős gesztusoknak, túlzott mimikának egy olyan országban, ahol furcsán néznek az emberre, ha hangosan nevet az utcán. Én úgy gondolom, a felszabadító szakaszon túljutott a csoport, a következő időszakban jöhetne a finomhangolás, vissza lehetne venni a túlzásokból. A kérdés persze úgy is feltehető, hogy lehet-e nem igazán művészi színvonalon fontos pedagógiai célokat szolgálni?

Egy érdekes formációt szeretnék még megemlíteni, olyat, amilyennel nem találkoztam máshol az országban. A Csintalan Eperkék Letenyéről *Márti különös szomszédja* címmel mutattak be egy előadást. Tavaly is itt voltak a fesztiválon. Akkor a szakmai beszélgetésen a pedagógus furcsán nézett rám, szinte semmit nem tudott mondani az előadás létrejöttének körülményeiről, ugyanis a gyerekek az iskolát megkerülve, maguk jelentkeztek a szervezőknél a fesztiválra. A darabot ők írták, rendezték, próbálták, játszották. Kisebbségi botrány keletkezett az ügyből, amikor kiderült az akció: az iskola nem nézte jó szemmel a próbálkozást. Idén már bevonták az iskolát is a jelentkezési procedúrába, de a körülmények nem sokat változtak. Így az a furcsa helyzet állt elő, hogy behívtuk a „szakmaira” a négy lány közül a „csoportvezető, író, rendezőt”, és vele beszélgettünk. Az előadás sok elemében meglehetősen kezdetleges volt, de az, hogy itt voltak, vállalták a megmérettetést és a kritikát, fontos mozzanata a Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátész Találkozó Zala megyei fordulójának.

Életes játékok

Perényi Balázs

Milyenek tündek idén (2009-ben) az általam látott megyei és regionális találkozók? Érzékelhető-e bármiféle tendencia a gyermekszínjátékozásban? Kitapintható-e bármiféle változás, akár stílári, akár szemléleti az előadásokban? Mi történt a régi műhelyekkel, formálódnak-e újak? Egyáltalán milyen összbenyomás alakult ki bennem, miután láttam a dombóvári (Tolna és részben Somogy megye), budapesti, tököli és váci (Pest megye) bemutatókat és a regionális fesztiválok közül a Komárom-Esztergom, Nógrád és Pest megye csoportjait fogadó váci rendezvényt, közel nyolcvan előadást?

Korábban már leírtam a Drámapedagógiai Magazinban, de fontosnak tartom ismét megfogalmazni: idén megerősödött bennem a benyomás, hogy egyre ritkábban lehet találkozni olyan előadásokkal, amelyekben semmiféle játéklehetőséget nem kapnak a gyerekek. Egyre kevesebb a rossz ízlésű, gyerekellenes, felnőt-